

Globaliseringen och jobben

Karolina Ekholm

Stockholms universitet och SNS

Frågor att besvara

- Hur påverkas efterfrågan på arbetskraft i ett land som Sverige av globaliseringen?
- Hur påverkas den av just konkurrensen från låglöneländer som Kina och Indien och länderna i Central- och Östeuropa?
- Vilka är förlorarna i globaliseringprocessen?
 - De lågutbildade?
 - Medelklassen?

Tankeram

- Globalisering medför att företag kan dra nytta av löneskillnader mellan länder för att minska produktionskostnader.
 - I princip bra med billigare produktion, men kan leda till *omställningskostnader* och negativa *fördelningseffekter*.
- I denna process underlättas internationell specialisering.
- Sådan specialisering medför ökad efterfrågan på den typ av arbetskraft som det finns relativt gott om...
- ...och minskad efterfrågan på den som det finns relativt ont om.
 - Lågutbildad arbetskraft i höglöneländer

Tankeram (forts.)

- Varför skiljer sig lönerna åt i olika länder?
 - Skillnader i:
 - andel av arbetskraften med hög utbildningsnivå medför skillnader i genomsnittliga löner
 - *tillgängligt kapital*
 - *teknologi*
 - *infrastruktur*
 - *institutioner*
 - *närhet till stora marknader*
- Vilken typ av jobb riskerar att flyttas till utlandet?
 - Jobb som kräver arbetskraft som är relativt dyr jämfört med i utlandet – lågutbildad
 - Jobb som kräver arbetsuppgifter som är lätta att utföra på avstånd
 - Arbetsuppgifter som är lätta att beskriva och kodifiera
 - Arbetsuppgifter som inte kräver omfattande interaktion med uppdragsgivarens personal/kunder

Tankeram (forts.)

- Inte meningsfullt att fråga hur många jobb som förloras pga globaliseringen
 - En del jobb förloras pga konkurrens, andra kommer till pga av export till nya marknader.
 - Kan eventuellt försöka räkna ut nettoeffekten, men oklart vad denna visar.

- Mer meningsfullt att försöka uppskatta två typer av konsekvenser för samhällsekonomin:
 - Omfattningen av eventuella *omställningskostnader* pga att de jobb som kommer till kräver annan kompetens och ligger på andra ställen än de jobb som förloras
 - Riktning och storlek på *fördelningseffekterna* av den internationella specialiseringen

Omställningskostnader

- Leder internationell konkurrens till arbetslöshet och lägre livstidsinkomster?
 - Förlorat jobb leder till långsiktiga inkomstförluster. Enligt empiriska studier är inkomsterna 10-18 procent lägre än förväntat fortfarande fem år efter ett avskedande.
 - Det är dock inte klarlagt att jobben förloras i snabbare takt i företag/branscher som utsätts för internationell konkurrens (har studerats av Lori Kletzer).
- Minskar företag som expanderar utomlands sysselsättningen i moderbolagen?
 - Ja, men mer när de expanderar i andra *höglöneländer* än när de expanderar i *låglöneländer* (och effekterna är kvantitativt sett små).
 - Resultaten tyder på att de multinationella företagen bidrar till mer integrerade arbetsmarknader.
 - När relativlönerna ökar i ett land så skiftar företagets sysselsättning bort från det landet.
 - Men fortfarande tycks de multinationella företagens respons på förändringar i relativlöner vara ganska begränsade.

Fördelningseffekter

- Hur påverkas den relativa efterfrågan på olika typer av arbetskraft av olika globaliseringskrafter?
- Studier av effekten av *importkonkurrens* på den relativa efterfrågan på lågutbildade:
 - importkonkurrens minskar efterfrågan på lågutbildade, men effekten väsentligt mindre än effekten av teknologisk utveckling (USA, Sverige).
- Studier av effekten av *import av insatsvaror* på den relativa efterfrågan på lågutbildade.
 - Liknande resultat som ovan, med ett undantag:
 - Studie av Feenstra och Hanson (1999) baserad på data för USA: 15 procent av ökningen i efterfrågan på tjänstemän (skall fånga högutbildade) hänförs till import av insatsvaror (att jämföra med 35 procent för datorisering).
 - Studie av Sverige finner att efterfrågan i första hand minskas för arbetskraft med *mellanhög* utbildning (gymnasium) (Ekholm och Hakkala, 2006).
 - Men återigen kvantitativt små effekter – import av insatsvaror 1995-2000 förknippas med minskning av efterfrågan på gymnasieutbildning med ca 0,01 procent.

Fördelningseffekter (forts.)

- Studier av effekten av en *utlandsexpansion* på den relativa efterfrågan på lågutbildade *i moderbolag* till multinationella företag
 - Amerikansk studie fann ingen effekt (Slaughter, 2000).
 - Studie av japanska företag fann att den relativa efterfrågan på tjänstemän ökade (Head och Ries, 2001).
 - Bidraget till observerad ökning av deras löneandel var 9 procent.
 - Svensk studie fann att effekten var negativ när företagen expanderar i låglöneländer, men att den kvantitativt sett var liten (Hansson, 2001).

Fördelningseffekter (forts.)

- Studier av effekten av en utlandsexpansion på den relativa efterfrågan på olika typer av arbetsuppgifter:
 - Studie baserad på information om tyska företag (Becker, Ekholm och Muendler, 2007) finner att deras utlandsexpansion förknippas med en ökning av:
 - Andelen *högutbildade* (andelen med eftergymnasial utbildning)
 - Andelen som utför *icke-rutinartade* arbetsuppgifter
 - Andelen som utför *interaktiva* arbetsuppgifter
 - Men utlandsexpansionen förklarar en mycket liten del av den ökade efterfrågan på denna typ av arbetskraft/arbetsuppgifter
 - I genomsnitt ca 3 procent av förändringen i lönekostnadsandelar (dvs 97 procent förklaras av andra faktorer)
 - Viss tendens till att effekten på arbetsuppgifterna är större än effekten på utbildningsnivån i tjänstesektorn, men inte i industrin.

Resultat från studie av tyska multinationella företag

Uppskattat bidrag till observerad ökning i löneandel 1998-2001, procent

		<i>Alla sektorer</i>	<i>Industri</i>	<i>Tjänster</i>
Expansion i höglöneländer	tjänstemän	1.93	5.19	0.13
	eftergymnasial utbildning	1.76	5.53	0.09
	Icke-rutinartade arbetsuppg.	2.06	5.39	0.15
	Interaktiva arbetsuppg.	1.48	2.59	0.48
Expansion i låglöneländer	tjänstemän	0.77	0.61	1.08
	eftergymnasial utbildning	1.20	2.30	1.05
	Icke-rutinartade arbetsuppg.	1.19	1.85	1.24
	Interaktiva arbetsuppg.	1.59	2.63	3.94
Utlandsexpansion, totalt	tjänstemän	2.70	5.80	1.20
	eftergymnasial utbildning	2.96	7.83	1.15
	Icke-rutinartade arbetsuppg.	3.26	7.25	1.39
	Interaktiva arbetsuppg.	3.07	5.21	4.42

Källa: Becker, Ekholm och Muender, 2007

Slutsatser

- Den empiriska forskningen finner effekter som går i förväntad riktning.
 - Handel/direktinvesteringar bidrar till...
 - ...en minskning av efterfrågan på låg- eller mellanutbildade och...
 - ...en minskning av efterfrågan på rutinartade och icke-interaktiva arbetsuppgifter.
- Men huvudintrycket är att effekterna är små och domineras av effekterna av andra faktorer, framför allt teknologisk utveckling.
- Att identifiera förlorare i globaliseringsprocessen framstår i ljuset av denna forskning som svårt.
 - Det tycks finnas större förlorare på andra håll...
- Samtidigt tycks fördelningseffekterna vara sådana att det i första hand är de som redan befinner sig i den lägre delen av inkomstfördelningen som påverkas negativt.
 - Målkonflikt mellan att skydda globaliseringens förlorare och att stärka incitamenten för arbete via sänkt försäkringsskydd i socialförsäkringarna?